

Mottagare

Barn- och utbildningsnämnden

Årskurs 4 för elever från Eskelhem skola läsåret 2027/28 och skolskjutsområde för Västerhejde skola

Förslag till beslut

Förvaltningen lägger fram två alternativ. Ordningen mellan dem innebär ingen prioritering. Alternativen skiljer sig endast i punkt 1.

Alternativ Eskelhem – Tillfällig årskurs 4 läsåret 2027/28

Barn- och utbildningsnämnden beslutar

1. att elever från Eskelhem skola tillfälligt går kvar i Eskelhem skola i årskurs 4 läsåret 2027/28,
2. att uppdra åt förvaltningen att senast i juni 2027 lämna förslag om skollinje för elever från Eskelhem skola från och med läsåret 2028/29, grundat på barnkonsekvensanalys och risk- och konsekvensanalys, inklusive kostnader för skolskjuts,
3. att uppdra åt förvaltningen att senast i juni 2027 lämna förslag om ändrat skolskjutsområde för Västerhejde skola från och med läsåret 2028/29, anpassat till skolans kapacitet och grundat på barnkonsekvensanalys och risk- och konsekvensanalys för barn och familjer i skolans närområde, inklusive kostnader för skolskjuts.

Alternativ Västerhejde – Årskurs 4 enligt nuvarande skollinje

Barn- och utbildningsnämnden beslutar

1. att elever från Eskelhem skola går i årskurs 4 vid Västerhejde skola läsåret 2027/28 enligt nuvarande skollinje, inom befintliga lokaler,
2. att uppdra åt förvaltningen att senast i juni 2027 lämna förslag om skollinje för elever från Eskelhem skola från och med läsåret 2028/29, grundat på barnkonsekvensanalys och risk- och konsekvensanalys, inklusive kostnader för skolskjuts,
3. att uppdra åt förvaltningen att senast i juni 2027 lämna förslag om ändrat skolskjutsområde för Västerhejde skola från och med läsåret 2028/29, anpassat till skolans kapacitet och grundat på barnkonsekvensanalys och risk- och konsekvensanalys för barn och familjer i skolans närområde, inklusive kostnader för skolskjuts.

Sammanfattning

Västerhejde skola är i dag en tvåparallellig F–6-skola med 271 elever. När den tillfälliga paviljongen avvecklas minskar skolans kapacitet, eftersom Försvarmakten har motsatt sig den planerade om- och tillbyggnaden. Målbilden inom projekt Västerhejde skola är en enparallellig skola med årskurs 1–7 (motsvarande nuvarande F–6) och cirka 160 elever till läsårsstarten 2030/31. Redan läsåret 2027/28 ryms dock inte den gemensamma årskurs 4 med elever från Eskelhem skola och Västerhejde skola i skolans klassrum. Frågan avgörs därför som ett första delbeslut inom projektet. Beslutet behöver fattas nu, så att berörda elever och vårdnadshavare får besked i god tid om skolplaceringen läsåret 2027/28 och rektor hinner planera inför höstterminen 2027, vid alternativ Eskelhem även rekrytera en behörig lärare.

Förvaltningen lägger fram två alternativ för de 17 elever från Eskelhem skola som ska börja årskurs 4 höstterminen 2027. I alternativ Eskelhem går de tillfälligt kvar i Eskelhem skola läsåret 2027/28. Det ger lokaler som rymmer elevgruppen i en känd miljö nära hemmet, men innebär en mindre elevgrupp, transporter till undervisning i vissa ämnen, behov av att rekrytera en behörig lärare, ökade kostnader, ett skolbyte inför läsåret 2028/29 och ett senare besked om fortsatt skolgång. I alternativ Västerhejde fortsätter de till Västerhejde skola enligt nuvarande skollinje och går kvar där till och med årskurs 7 (motsvarande nuvarande årskurs 6). Det ger en sammanhållen skolgång och ett tidigt besked, men innebär att undervisningen läsåren 2027/28–2029/30 bedrivs i lokaler som inte är dimensionerade för elevgrupperna, med risk för försämrad arbetsmiljö för elever och personal. Vid alternativ Eskelhem avgörs elevernas fortsatta skolgång av nämndens beslut om skollinje, och om skollinjen behålls återkommer kapacitetsfrågan läsåret 2028/29. Vid alternativ Västerhejde går eleverna kvar vid Västerhejde skola oavsett skollinje. Båda alternativen bedöms vara genomförbara, och förvaltningen förordar inte något av dem.

I båda alternativen får förvaltningen i uppdrag att senast i juni 2027 redovisa en barnkonsekvensanalys och en risk- och konsekvensanalys, inklusive kostnader för skolskjuts, och lämna förslag om skollinje för elever från Eskelhem skola och om ändrat skolskjutsområde för Västerhejde skola från och med läsåret 2028/29. Under anpassningen mot målbilden prövas ansökningar om skolbyte till Västerhejde skola mot skolans minskande kapacitet. En ändrad skollinje till Klinteskolan kan ge en sammanhållen skolgång inom befintlig kapacitet men bör inte beslutas innan konsekvenserna är kända. Vårdnadshavarnas synpunkter, bland annat om restider och fritidshem, vägs in i analyserna.

Ärendebeskrivning

Bakgrund

Västerhejde skolområde omfattar Västerhejde skola och Eskelhem skola. Den planerade om- och tillbyggnaden av Västerhejde skola, som skulle ersätta skolans tillfälliga paviljong, kan inte genomföras eftersom Försvarsmakten har motsatt sig byggnationen och regeringen har fattat beslut i ärendet (LI2025/01905), se även ärende BUN 2023/3638. Paviljongens tidsbegränsade bygglov har förlängts och löper ut den 6 november 2030. När paviljongen avvecklas minskar skolans elevkapacitet, och projekt Västerhejde skola har inrättats för att ta fram lösningar för en successiv anpassning av skolplatser och skolorganisation och bedöma deras konsekvenser. Det omedelbara skälet till ärendet är att blivande årskurs 4 läsåret 2027/28 blir större än vad skolans tillgängliga klassrum rymmer, när eleverna i årskurs 3 från Eskelhem skola och Västerhejde skola sammanförs (17 elever från Eskelhem och 34 från Västerhejde skola, totalt 51 elever). Ärendet är ett första delbeslut inom projektet.

Västerhejde skola är i dag en tvåparallellig F–6-skola med 271 elever. Från och med läsåret 2028/29 blir grundskolan tioårig: förskoleklassen ersätts av en ny årskurs 1 och övriga årskurser flyttas upp ett steg. Årskurser för läsåret 2028/29 och senare anges enligt den nya indelningen, där nuvarande F–6 motsvaras av årskurs 1–7. Målbilden inom projektet är en enparallellig skola med årskurs 1–7 och cirka 160 elever till läsårsstarten 2030/31.

Alternativ som bedömts inför delbeslutet

Med nuvarande elevgruppers storlek i samtliga årskurser kan klassrum vid Västerhejde skola inte omfördelas så att den gemensamma årskurs 4 läsåret 2027/28 undervisas i lokaler som är anpassade för gruppernas storlek. Intaget i förskoleklass kan inte heller begränsas för att frigöra klassrum, eftersom alla barn i skolans närområde enligt gällande skolskjutsområde ska beredas plats vid skolan.

I beredningen av detta delbeslut har fem handlingsalternativ bedömts utifrån samma kriterier: barnets bästa och likvärdig utbildning, förutsägbarhet och trygghet för eleverna, tillgänglig kapacitet vid berörda skolor, möjligheten att genomföra lösningen till höstterminen 2027 samt behovet av investeringar och elevtransporter. Tre av alternativen läggs inte fram för beslut i detta ärende. Två av dem avförs, och det tredje prövas vidare i förvaltningens förslag om skollinje:

- **Flytta klasser till skolor i Visby.**

Alternativet innebär att elevgrupper vid Västerhejde skola, exempelvis blivande årskurs 6, placeras vid skolor i Visby. Det är inte aktuellt inför läsåret 2027/28. Södervärnsskolan, som ingår i nuvarande skollinje, bedöms vara fullbelagd de närmaste tre läsåren, och Visbyskolorna saknar sammantaget kapacitet att ta emot elevgrupperna samlat. Att fördela enskilda klasser på olika skolor skulle bryta elevernas kontinuitet och kamratrelationer och ge vårdnadshavarna ett osäkert

besked om fortsatt skolgång. Tillfälliga paviljonger vid Södervärnsskolan bedöms inte vara ekonomiskt motiverade, och skolgården byggs i dag upp successivt efter sanering under hösten 2025 och våren 2026. Enligt elevframskrivningen minskar elevunderlaget i skollinjen på sikt, vilket kan frigöra kapacitet vid Södervärnsskolan. Projektet behöver därför pröva att från och med läsåret 2030/31, när paviljongen avvecklas, flytta blivande årskurs 7 (två klasser, cirka 43 elever) eller blivande årskurs 6 och 7 (fyra klasser, cirka 87 elever) från Västerhejde skola till Södervärnsskolan, motsvarande nuvarande årskurs 6 respektive 5–6. Västerhejde skola omfattar då under en övergångsperiod inte samtliga årskurser 1–7.

- **Etablera årskurs 4–6 i Eskelhem skola som en F–6-skola.**
Alternativet skulle innebära att elever från Eskelhem permanent går kvar i Eskelhem skola efter årskurs 3 i stället för att fortsätta till Västerhejde skola. Eskelhem skolas lokaler är inte byggda för att ta emot ytterligare tre årskurser, även om elevgrupperna är relativt små. Investeringar i lokalerna för att etablera en F–6-skola bedöms inte vara ekonomiskt motiverade när det finns befintlig kapacitet vid andra skolor.
- **Ändra skollinje till Klinteskolan.**
Alternativet innebär att Eskelhem skola förs över till Klinte/Sanda skolområde och att Klinteskolan, som är en F–9-skola, blir linjeskola för elever från Eskelhem i årskurs 4–9 (från och med läsåret 2028/29 årskurs 5–10) i stället för Västerhejde skola och Södervärnsskolan. Eskelhem skolas verksamhet och lokalisering påverkas inte. Klinteskolan hade den 1 oktober 2026 totalt 302 elever och en redovisad kapacitet på 500 elever. Alternativet kan ge en sammanhållen skolgång inom befintlig kapacitet, men innebär störst förändring för elever och vårdnadshavare i Eskelhem, som byter skolområde och får en annan resväg. Färdvägar, hållplatser, restider, tillgång till fritidshem och kostnader för skolskjuts har ännu inte utretts. Alternativet prövas därför i förvaltningens förslag om skollinje senast i juni 2027, när konsekvensanalyserna har genomförts. En ändrad skollinje kan tidigast gälla från och med läsåret 2028/29 och gäller inte retroaktivt.

Två alternativ läggs fram för nämndens beslut. Båda bedöms vara genomförbara inför höstterminen 2027. De redovisas nedan utifrån samma aspekter.

- **Alternativ Eskelhem – Tillfällig årskurs 4 läsåret 2027/28.**
De 17 eleverna från Eskelhem skola som ska börja årskurs 4 höstterminen 2027 går kvar i Eskelhem skola, nära hemmet, under läsåret 2027/28. Årskurs 4 vid Västerhejde skola omfattar då skolans 34 egna elever. Inför läsåret 2028/29 fortsätter eleverna enligt den skollinje som nämnden beslutar om.

- *Lokaler och kapacitet:* Det finns i nuläget plats för de 17 eleverna i Eskelhem skolas lokaler. Viss komplettering av möbler kan behövas.
- *Elever:* Eleverna går kvar i en känd miljö nära hemmet, men i en mindre elevgrupp och med transporter till undervisning i idrott och hälsa samt slöjd. Eleverna byter skola inför läsåret 2028/29, och besked om skolplacering därefter lämnas när nämnden har beslutat om skollinje.
- *Personal och organisation:* Det finns ingen behörig lärare för årskurs 4 att tillgå vid Eskelhem skola. Det är i nuläget inte heller möjligt att flytta personal från Västerhejde skola, eftersom den behövs där. Förvaltningen bedömer därför att en behörig lärare behöver rekryteras, och sådana lärare är relativt svåra att rekrytera. Det innebär ökade lönekostnader för rektor. En lärartjänst på heltid i årskurs 4 beräknas kosta cirka 600 000 kronor per år, och rektor bedömer tjänstens omfattning. Rektor ansvarar för bemanning, transporter och fritidshem för eleverna i årskurs 4. Därutöver kan lösningen medföra extra kostnader.
- *Varaktighet:* Lösningen avser endast läsåret 2027/28. Om skollinjen till Västerhejde skola behålls uppstår motsvarande kapacitetsfråga när eleverna sammanförs i årskurs 6 (motsvarande nuvarande årskurs 5) läsåret 2028/29.
- **Alternativ Västerhejde – Årskurs 4 enligt nuvarande skollinje.**

De 17 eleverna från Eskelhem skola börjar årskurs 4 vid Västerhejde skola höstterminen 2027 tillsammans med skolans 34 egna elever, totalt 51 elever. Undervisningen organiseras inom skolans befintliga lokaler och inom gällande skolskjutsområde.

 - *Lokaler och kapacitet:* Undervisningen behöver förläggas i klassrum som inte är byggda och anpassade för elevgruppernas storlek. Entréhallen saknar tillräckligt utrymme och det saknas grupprum. Klassrum med större kapacitet används av andra årskursers grupper och kan inte omfördelas.
 - *Elever:* Eleverna från Eskelhem får en sammanhållen skolgång tillsammans med sina blivande klasskamrater och ett tidigt besked om skolplacering. Alla eleverna kommer påverkas av trängre lokaler och brist på grupprum.
 - *Personal och arbetsmiljö:* Undervisningen kan i huvudsak bemannas med befintlig personal. Det finns en risk för försämrad arbetsmiljö för elever och personal. Rektor genomför inför höstterminen 2027 en riskbedömning i samverkan med skyddsombud och planerar organisation, schema och lokalnyttjande så att riskerna begränsas. Eventuella behov av åtgärder i lokalerna och extra kostnader redovisas av rektor. Några exakta kostnader är ännu inte beräknade.

- *Varaktighet:* Förhållandena kvarstår så länge den sammanförda elevgruppen går vid skolan, det vill säga till och med läsåret 2029/30, då gruppen går i årskurs 7 (motsvarande nuvarande årskurs 6). Eleverna går kvar vid Västerhejde skola, eftersom ett senare beslut om skollinje inte gäller retroaktivt.

Vid informationsmötet med vårdnadshavare i Eskelhem skola den 21 oktober 2026 framförde vårdnadshavarna att de upplever det tidigare förslaget om ändrad skollinje som hastigt påkommet och inte genomförbart, och de efterfrågade att andra lösningar utreds. De lyfte bland annat restider, tillgång till fritidshem och att familjernas vardag är inriktad mot Visby. Inkomna synpunkter redovisas i ärendet och ska vägas in i nämndens ställningstagande, i barnkonsekvensanalysen och i förvaltningens förslag om skollinje.

Demografi

Demografiska prognoser visar att antalet elever på Gotland väntas minska under de kommande tio åren, vilket kan få särskilt stor betydelse för mindre skolenheter utanför Visby. Den demografiska utvecklingen ska vägas in i förvaltningens förslag om skollinje.

Konsekvenser

Alternativ Eskelhem innebär att Eskelhem skola under läsåret 2027/28 även har en årskurs 4, medan årskurs 4 vid Västerhejde skola enbart omfattar skolans egna elever, att en behörig lärare behöver rekryteras med ökade lönekostnader som följd, cirka 600 000 kronor per år för en heltidstjänst, och att kapacitetsfrågan återkommer läsåret 2028/29 om skollinjen behålls.

Alternativ Västerhejde innebär att årskurs 4 vid Västerhejde skola läsåret 2027/28 omfattar 51 elever i lokaler som inte är dimensionerade för elevgruppernas storlek, med risk för försämrad arbetsmiljö för elever och personal till och med läsåret 2029/30. I båda alternativen kan förvaltningen inte begränsa intaget av nya elever vid Västerhejde skola – i förskoleklass och från och med läsåret 2028/29 i årskurs 1 – utan att först se över skolans skolskjutsområde. Ett ändrat skolskjutsområde förutsätter beslut av nämnden och kan tidigast gälla från och med läsåret 2028/29.

Om skollinjen ändras påverkas bland annat Västerhejde skolas och Södervärnsskolans elevunderlag, organisation och bemanning, samverkan för personalen vid Eskelhem skola samt kostnaderna för skolskjuts. Ett sådant beslut gäller inte retroaktivt. Elever från Eskelhem som redan går i Västerhejde skola eller Södervärnsskolan, och vid alternativ Västerhejde även de som börjar årskurs 4 vid Västerhejde skola höstterminen 2027, behåller sin rätt till skolskjuts dit. Familjer kan därför under en övergångsperiod få barn vid olika skolor, och skolskjuts behöver organiseras parallellt. Kostnaden är ännu inte beräknad och redovisas senast i juni 2027 tillsammans med förvaltningens förslag om skollinje.

Avvägning av barns bästa utifrån samtliga barngruppers behov

Alternativen berör både elever från Eskelhem och elever vid Västerhejde skola. I inget av alternativen behöver någon elevgrupp flyttas till skolor i Visby inför läsåret 2027/28. Alternativ Eskelhem ger eleverna från Eskelhem en känd miljö nära hemmet men ett skolbyte och ett senare besked, medan Västerhejde skolas egna elever i årskurs 4 inte påverkas av trängsel under läsåret 2027/28. Alternativ Västerhejde ger eleverna från Eskelhem kontinuitet och ett tidigt besked, men trängre lokaler och brist på grupprum påverkar både dem och Västerhejde skolas egna elever till och med läsåret 2029/30. Elever i behov av stöd, för vilka grupprum, lugna lärmiljöer och kontinuitet har särskild betydelse, beaktas särskilt. Avvägningen omfattar även familjer som under en övergångsperiod får barn vid olika skolor, barn i Västerhejde skolas närområde om skolskjutsområdet ändras och elever som kan behöva byta till Södervärnsskolan tidigare än i dag från och med läsåret 2030/31. En ändrad skollinje till Klinteskolan kan ge en sammanhållen skolgång men påverka resor, relationer och stödsatser. Vårdnadshavarnas synpunkter och barnkonsekvensanalysen ska ligga till grund för förvaltningens förslag i juni 2027.

Fria skolvalet och rätt till skolskjuts

I inget av alternativen avgörs skollinjen före skolvalsperioden den 15 januari–5 februari 2027. Eftersom Eskelhem skola är en F–3-skola (från och med läsåret 2028/29 årskurs 1–4) avgör skollinjen vilken skola barnen fortsätter till. Vid alternativ Eskelhem går eleverna i årskurs 3 läsåret 2026/27 kvar i Eskelhem skola läsåret 2027/28, med rätt till skolskjuts dit enligt gällande regler, och fortsätter därefter enligt den skollinje som nämnden beslutar om. Vid alternativ Västerhejde fortsätter de till Västerhejde skola och behåller rätten till skolskjuts dit, även om skollinjen senare ändras. Ansökningar om en annan skola prövas i mån av plats och kan påverka rätten till skolskjuts.

Genomförande och övergång

Rektor för den skola som tar emot eleverna planerar inför höstterminen 2027 och redovisar eventuella extra kostnader. Vid alternativ Eskelhem gäller planeringen lokaler, möblering, rekrytering av en behörig lärare, fritidshem och transporter. Rekryteringen behöver påbörjas i god tid, eftersom sådana lärare är relativt svåra att rekrytera. Vid alternativ Västerhejde gäller den organisation, schema och lokalnyttjande till och med läsåret 2029/30 samt en riskbedömning av arbetsmiljön i samverkan med skyddsombud. I båda alternativen planerar avdelningschefen för grundskolan, i egenskap av skolchef, och rektor för Västerhejde skola årskursernas organisation inom befintlig kapacitet, och skolbyten till skolan beviljas endast i mån av plats under anpassningen mot målbilden.

Berörda elever och vårdnadshavare informeras i god tid om beslutet och skolplaceringen läsåret 2027/28, vid alternativ Eskelhem även om att lösningen är tillfällig. Före skolvalsperioden informeras vårdnadshavare till barn som ska börja förskoleklass i Eskelhem skola om att skollinjen utreds, och

vårdnadshavare till barn som ska börja förskoleklass vid Västerhejde skola om att skolskjutsområdet ses över och kan ändras från och med läsåret 2028/29 samt att möjligheten till skolbyte begränsas. Informationen samordnas med skolvalssamordningen, och genomförandet följs upp inom projekt Västerhejde skola.

Konsekvensanalyser inom projektet

Barnkonsekvensanalysen och risk- och konsekvensanalysen planerades som en del av projektets samlade analys med rapportering i februari 2028, men har inte hunnit genomföras inför detta delbeslut eftersom kapacitetsbristen uppstår redan hösten 2027. De ska belysa konsekvenserna för barn och elever, landsbygden, berörda skolors organisation, bemanning och arbetsmiljö samt ett ändrat skolskjutsområde för barn och familjer i Västerhejde skolas närområde. Analyserna, inklusive kostnaderna för skolskjuts, redovisas för nämnden senast i juni 2027 tillsammans med förslagen om skollinje och skolskjutsområde. En flytt av årskurs 7, eventuellt även årskurs 6, till Södervärnsskolan från och med läsåret 2030/31 belyses i projektets samlade analys i februari 2028.

Bedömning

Placering av elevgrupper i Visby är inte aktuell inför läsåret 2027/28, och en permanent F–6-skola i Eskelhem bedöms inte vara ekonomiskt motiverad. En ändrad skollinje till Klinteskolan kan ge en sammanhållen skolgång inom befintlig kapacitet, men bör prövas först när konsekvensanalyserna och kostnaderna för skolskjuts är kända. Alternativ Eskelhem ger ändamålsenliga lokaler nära hemmet, men förutsätter att en behörig lärare rekryteras, vilket bedöms vara relativt svårt och ökar lönekostnaderna. Alternativet innebär också ett skolbyte inför läsåret 2028/29 och ett senare besked, och om skollinjen behålls återkommer kapacitetsfrågan då. Alternativ Västerhejde ger kontinuitet och ett tidigt besked, men lokaler som inte är dimensionerade för elevgrupperna och risk för försämrad arbetsmiljö till och med läsåret 2029/30. Vid detta alternativ omfattas eleverna inte av en ändrad skollinje, eftersom den tidigast kan gälla elever som lämnar Eskelhem skola inför läsåret 2028/29.

Förvaltningen bedömer att båda alternativen är genomförbara och förordar inte något av dem. Valet är en avvägning mellan ändamålsenliga lokaler och arbetsmiljö å ena sidan och elevernas kontinuitet och förutsägbarhet å andra sidan. I avvägningen ingår även bemanningen, där alternativ Eskelhem kräver rekrytering medan alternativ Västerhejde i huvudsak kan bemannas med befintlig personal. Avvägningen ska göras utifrån barnets bästa, samtliga berörda barngruppers behov och vårdnadshavarnas synpunkter. Oavsett alternativ behöver elevintaget vid Västerhejde skola anpassas till skolans kapacitet genom ett ändrat skolskjutsområde och genom att skolbyten prövas mot den minskande kapaciteten. Projektet behöver också pröva att flytta årskurs 7, eventuellt även årskurs 6, till Södervärnsskolan från och med läsåret

2030/31, beroende bland annat på om skollinjen ändras och om en successiv minskning av elevantalet räcker för att nå målbilden.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse utbildnings- och arbetslivsförvaltningen 2026-10-27
Projektdirektiv för projekt Västerhejde skola, ärende BUN 2026/651
Skrivelse från Föräldraföreningen vid Eskelhem skola, inkommen 2026-10-21
Inkomna synpunkter i ärendet

Utbildnings- och arbetslivsförvaltningen

Ester Alavei
Förvaltningsdirektör

Hanna Thunholm
Avdelningschef grundskolan